

Checklista för ST-läkares sidotjänstgöring i primärvården

Checklistan utgår från *Stöd för ST-läkares sidotjänstgöring i primärvården* och riktar sig till ST-läkare som ska genomföra en sidotjänstgöring i primärvården samt till mottagande vård- eller hälsocentral.

Checklistan innehåller uppgifter och frågor som ST-läkaren och aktuell verksamhet kan reflektera över och ta ställning till vid planering, genomförande och utvärdering av sidotjänstgöringen.

Planering

ST-läkarens planering av delmål och individuella önskemål

ST är en målstyrd utbildning. Inför sidotjänstgöringen behöver ST-läkaren fundera på vilka delmål som ska uppnås under placeringen, samt om det finns några personliga mål eller önskemål med tjänstgöringen.

- Vilka delmål vill jag uppnå med placeringen?
Utgå från din målbeskrivning samt kompetensmål för fast läkarkontakt som är relevanta för din specialitet
- Hur lång tid kan jag behöva för att uppnå målen?
Hur lång tid är rimligt att avsätta för sidotjänstgöringen
- När passar sidotjänstgöringen i primärvården in i förhållande till mina övriga aktiviteter inom min ST?
Stäm av med hemmaklinik, huvudhandledare och studierektor
- Vilket innehåll är aktuellt för min placering?
Utgå från exempel på innehåll i stödmaterialet för sidotjänstgöring
- Finns det vissa patienter eller undersökningar som jag inte bör hantera?
- Vilka andra specifika önskemål har jag med placeringen?
Exempelvis specifik patientgrupp eller aktivitet

Val av vård- eller hälsocentral

Ta vid behov hjälp av studierektorn om du behöver tips på vård- eller hälsocentral som kan vara aktuell för din sidotjänstgöring. Utgå från dina individuella mål för att se om verksamheten har förutsättningar att uppfylla dem och om den passar dig.

- Finns det ett adekvat patientunderlag för min huvudspecialitet?
- Har verksamheten fast anställda specialister i allmänmedicin och handledarkapacitet för att handleda mig?
- Finns en tydlig struktur för sidotjänstgöring för ST-läkare inom annan specialitet?
- Finns planerade forum för samverkan mellan professioner och olika medicinska specialiteter?
- Vilka samverkansytor har verksamheten?
Exempelvis med kommunal hälso- och sjukvård, Socialtjänst, ASIH, specialistkliniker?
- Finns en flexibilitet för upplägg exempelvis gällande tider
- Finns uppgifter om verksamheten har anlitat extern granskning till exempel via SPUR (www.lipus.se) och resultatet av denna?

Hålltider och framförhållning

Ta kontakt med vård- eller hälsocentralen minst 6 månader, men gärna 12 månader, innan önskad start för placeringen. Tänk på att det kan förekomma väntetider för sidotjänstgöring hos populära verksamheter.

Ta antingen personlig kontakt med vårdcentralens chef eller rådfråga din studierektor eller handledare om detta. Om det finns en central organisation för ST och sidotjänstgöringar inom regionen så kontakta den.

Om vårdcentralen har möjlighet att ta emot dig så inled en dialog med vård- eller hälsocentralen om de mål du vill uppfylla och eventuella övriga önskemål med placeringen. Dialogen med vårdcentralen kan föras via ett fysiskt eller digitalt möte, telefon eller e-post.

Samtala med huvudhandledare, studierektor och personalansvarig chef på hemmakliniken om din planerade sidotjänstgöring och när du önskar genomföra den, så att de kan planera in ersättare i god tid och inte sakna bemanning.

Vård- eller hälsocentralens planering för att ta emot ST-läkaren

Vård- eller hälsocentralen behöver ta ställning till om de har möjlighet att uppfylla ST-läkarens delmål och övriga önskemål under placeringen. Det krävs även ett hänsynstagande från ST-läkaren gentemot verksamhetens önskemål.

Frågor verksamheten kan ställa sig:

- Vad krävs av vår verksamhet för att ta emot en ST-läkare från annan specialitet än allmänmedicin?
 - Har vi tillräcklig handledarkapacitet?
 - Kan vi tillgodose ST-läkarens måluppfyllelse utifrån vårt patientunderlag?
 - Kan vi möta upp ST-läkarens eventuella övriga önskemål?
 - Andra förutsättningar, exempelvis lokaler?
- Har vi en struktur och rutin för hur sidotjänstgöringen kan utformas och vad den kan innehålla?
- Hur kan vi göra sidotjänstgöringen givande för ST-läkaren?
- På vilket sätt kan verksamheten tillgodogöra sig den kunskap som ST-läkaren besitter inom sin specialitet och samverkansmöjligheter?
- Har vi relationsskapande mötesplatser?
- Kan vi planera in dialogmöten mellan vår verksamhet och ST-läkarens huvudspecialitet för att diskutera samverkan mellan våra vårdnivåer?

Genomförande

Introduktion

På vård- eller hälsocentralen bör det finnas rutiner för vad som ska ingå vid introduktionen. Schemat för första veckan kan med fördel skickas till ST-läkaren innan placeringen. Tänk på att all introduktion inte behöver ske direkt utan kan ges successivt under perioden.

Vid en introduktion bör följande ingå:

- Information om verksamhetens mål och värderingar
- Rundvandring i verksamhetens lokaler
- Presentation av samtlig personal och professioner till exempel: läkare, sjuksköterskor, kurator, fysioterapeut, arbetsterapeut, undersköterskor, administrativ personal och övriga funktioner som finns i verksamheten

- Enskilda informationsmöten med olika professioner om deras arbete och samverkansytor med dem.
- Genomgång av interna rutiner, riktlinjer och policys
- Introduktion till IT-system för journalföring och kommunikation
- Beskrivning av patientflöden och mottagningsrutiner.
- Presentation av interna mottagningar, exempelvis för astma och allergi samt diabetes.
- Information om verksamhetens olika möten och mötesplatser
- Information om samverkansarenor med andra vårdnivåer, som kommunal hälso- och sjukvård, privata aktörer och regionen
- Övrig information utifrån lokala förutsättningar

Handledning

ST-läkaren ska ha tillgång till kontinuerlig handledning samt för daglig konsultation och stöd.

En specialist i allmänmedicin med handledarutbildning ska vara handledare och få tid avsatt för det. Det är önskvärt att det är samma handledare under hela placeringen. Uppdraget som handledare innebär:

- Planera sidotjänstgöringen tillsammans med ST-läkarens utifrån dennes delmål, kompetensmål och andra önskemål
- Kontinuerligt handleda ST-läkaren, gärna en timme i veckan
- Bedöma ST-läkarens kompetens och utveckling
Utgå från delmål för specialiteten, kompetensmål för fast läkarkontakt kan användas som stöd vid planering och bedömning
- Skriva intyg över de delmål som ST-läkaren uppfyllt samt beskriva den kliniska tjänstgöringen

Innehåll i handledningen

Tillsammans med handledaren kan ST-läkaren exempelvis:

- Reflektera över olika patientfall
- Diskutera klinisk bedömning av patientens behov, olika behandlingsalternativ och prioriteringar utifrån primärvårdsnivå
- Ha dialog om interprofessionellt samarbete och hur andra yrkesgrupper involveras i patientens vård
- Diskutera etiska övervägande
- Kommunikation kring skilda perspektiv och gränsdragning mellan vårdnivåerna

- Diskussion om samverkan och hur den kan förbättras mellan vårdnivåerna
- Följa upp delmål och individuella önskemål
- Ge ömsesidig återkoppling om handledningen; både till ST-läkaren och till handledaren

Det finns flera modeller för handledning. Utgå främst från de lokalt och regionalt rekommenderade metoderna. Du hittar även information om handledning på www.kliniskhandledning.se

Samverkan

Sidotjänstgöringen ger goda möjligheter till träning i samverkan och erfarenhetsutbyte mellan olika vårdnivåer och professioner. Det är viktigt att ST-läkaren får möjlighet att träna på samverkan under sin placering.

Exempel på aktiviteter som kan främja samverkan:

- Delta i olika multidisciplinära konferenser inom primärvården och med dess samverkansarenor
- Medverka i patientmöten för samordnade insatser kring samordnad individuell plan (SIP)
- Följa en patients vårdresa genom hälso- och sjukvården för ökad förståelse för vårdkedjans samordning och övergångar
- Delta i uppföljningsmöten efter vårdövergångar för insikt i informationsflöde och ansvarsfördelning

Utbildningsaktiviteter

Exempel på olika aktiviteter som kan ingå för ST-läkarens under sidotjänstgöringen:

- Ta emot och handlägga patienter inom huvudspecialiteten för att uppfylla syfte och mål med placeringen
- Ta emot bredden av patienter som söker på vård- eller hälsocentralen
- Tjänstgöra i verksamhetens olika mottagningar som kan vara aktuella för specialiteten, till exempel äldremottagning
- Genomföra konsultationer om specifika patienter eller frågor inom din huvudspecialitet, till olika professioner inom och utom verksamheten
- Delta i förebyggande och hälsofrämjande insatser
- Utbyta kunskap - gärna i form av föredrag om gemensamt patientklientel under exempelvis arbetsplatsmöten
- Medverka i interprofessionell samverkan inom verksamheten
- Delta i teambaserade arbetssätt för primärvården

- Delta i multidisciplinära team som exempelvis psykosocialt team
- Aktivt medverka vid samverkan med kommunal hälso- och sjukvård samt omsorg i hemmiljö och särskilt boende
- Insyn i digitalisering som exempelvis bokning via e-tjänster och applikationer, digitala vårdbesök och olika hälsodataregister
- Sköta administrativt arbete som exempelvis intygshantering

Bedömning

För att kunna bedöma ST-läkarens kompetensutveckling och måloppfyllelse behöver handledaren se en viss utveckling och att antalet patientkontakter har ökat under tjänstgöringen.

För bedömning av ST-läkarens teoretiska kunskaper, färdigheter och förhållningssätt inom primärvården kan med fördel kompetensmål för fast läkarkontakt användas.

Klinisk tjänstgöring under handledning ska enligt föreskriften för ST intygas att den är genomförd. Av intyget ska framgå en beskrivning av den kliniska tjänstgöringen och vilka delmål som intyget avser. Det ska skrivas under av specialistkompetent handledare.

Utvärdering

Uppföljning och utvärdering är centrala delar för att sidotjänstgöringen inom primärvården ska kunna utvecklas och positivt bidra till ökad samverkan mellan vårdnivåerna. Uppföljningen bör ske systematiskt i anslutning till avslutad sidotjänstgöring.

Det finns ett stort utbud av digitala formulär för bedömning, återkoppling och kompetensvärdering som kan användas i samtal mellan handledare och ST-läkare¹. Dessa rör bland annat ST-läkarens reflektioner samt handledarens observationer och återkoppling.

Frågor för utvärdering av sidotjänstgöringen

Här följer exempel på frågor som kan diskuteras i gemensam dialog mellan dem som berörs av sidotjänstgöringen samt i samverkan mellan vårdcentralen och den aktuella specialiteten.

- Reflektion över vad som fungerade bra och vad som kan förbättras.
- I vilken grad har syfte och mål med placeringen uppfyllts?

¹ [Digitala formulär - Klinisk handledning](#)

- Var avsatt tid tillräcklig för sidotjänstgöringen?
- Har placeringen varit relationsskapande? I så fall på vilket sätt? Vad har uppnåtts?
- Fanns möjlighet att initiera eller stärka samverkan med egen specialitet?
- Inom vilka områden skulle vårdnivåerna behöva öka samverkan för att patienterna ska få en mer personcentrerad vård?
- Finns det specifika områden inom verksamheten där du ser möjligheter för förbättringar eller innovation med avseende på samverkan
 - Remittering
 - Teamarbete
 - Konsultationer
 - Informationsöverföring
 - Kring specifika patientgrupper
- Hur kan erfarenheter från handledningen återföras till kommande handledningar?

Hur kan vi använda utvärderingsresultatet?

Resultaten från utvärderingen kan användas för att säkerställa att syftet med sidotjänstgöringen i primärvården uppnås. De kan också bidra till att utveckla upplägg och handledning inom primärvårdsverksamheten, så att ST-läkare får ett så relevant och lärorikt innehåll som möjligt.

Resultaten kan dessutom stärka samverkan mellan vård- eller hälsocentralen och ST-läkarens hemmaklinik. De kan till exempel ligga till grund för nya arbetssätt och former för samarbete mellan vårdnivåer.

Även regionledningen kan ha nytta av resultaten, för att följa hur samarbetet mellan vårdnivåerna utvecklas över tid och bedöma vilka resurser som kan behövas för att ytterligare stärka samverkan.